

PRZEMYSŁAW OSTOJSKI

przemyslaw.ostojski@gmail.com

*Czynniki wywołujące nieefektywność egzekucji należności
publicznoprawnych w Polsce*

Factors Causing Inefficiency in the Execution of Public Monetary Obligations in Poland

Słowa kluczowe: egzekucja administracyjna obowiązków pieniężnych; nieefektywność egzekucji administracyjnej; przygotowanie egzekucji administracyjnej; zasada mediatyzacji; zarzuty w sprawie prowadzonego postępowania egzekucyjnego

Keywords: administrative enforcement of monetary obligations; inefficiency of administrative enforcement; preparation of administrative enforcement; principle of mediatization; allegations concerning the execution proceedings

Kod JEL: K42; K 34; H83; H21

Wstęp

Dyskusja na temat egzekucji administracyjnej świadczeń pieniężnych, realizowanej w obecnym stanie prawnym w trybie wyznaczonym ustawą z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (dalej: u.p.e.a.), powinna być zdeterminowana pytaniem o jej efektywność. Przez nieefektywność egzekucji należy rozumieć nie tylko bezskuteczność zajęcia egzekucyjnego, tzn. nieściągnięcie środków pieniężnych ze składników majątkowych należących do zobowiązanego [Uchwała NSA, 2008], lecz również podejmowanie czynności egzekucyjnych przez organ egzekucyjny w sytuacji, kiedy wszczęcie egzekucji jest niedopuszczalne lub nieuzasadnione, co powoduje powstanie redundantnych kosztów egzekucyjnych. Kryterium efektywności egzekucji, w świetle podstawowych funkcji egzekucji

obowiązków pieniężnych, odróżnia ją od przymusowego wykonania świadczeń o charakterze niepieniężnym.

Zamiarem podjętego opracowania będzie analiza rozwiązań prawnych prawa polskiego, przede wszystkim ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz aktów wykonawczych do tej ustawy, w celu wskazania podstawowych przyczyn strukturalnych nieefektywności postępowania egzekucyjnego w administracji¹. W odróżnieniu od opracowania natury teoretycznej, ujmującego w perspektywie pozytywnej omawianą problematykę [Supernat, 2004, s. 50 i n.], niniejsze opracowanie posiada charakter dogmatyczny. Stąd podstawową metodą badań, jaką zastosowałem, jest metoda analityczno-prawna. Dodatkowo, choć w bardzo ograniczonym stopniu, w toku badań wdrożyłem metodę socjologiczną, polegającą na zebraniu danych z urzędów skarbowych kilku największych miast Polski (Warszawy, Krakowa, Poznania, Gdańska i Białegostoku) i wnioskowaniu na podstawie tych danych o sposobie funkcjonowania oraz częstotliwości korzystania z najważniejszych instrumentów tworzących omawiany system.

1. Niski poziom realizacji obowiązku pozyskiwania informacji przez wierzycieli

Pierwszą przyczyną wpływającą na niski poziom efektywności egzekucji administracyjnej w Polsce jest niski poziom realizacji przez wierzycieli obowiązku pozyskiwania informacji o zobowiązaniach i jego majątku. Należy stwierdzić, że pozyskiwanie informacji o majątku zobowiązanego jest najistotniejszym, a zarazem najbardziej charakterystycznym zespołem czynności podejmowanych przez organy administracji publicznej w fazie poprzedzającej wszczęcie egzekucji administracyjnej świadczeń pieniężnych. Działania te są ukierunkowane na ustalenie i – w razie potrzeby – odnalezienie składników majątkowych zobowiązanego, które mogą być przedmiotem zajęcia egzekucyjnego. Przy tym najszerze możliwości w gromadzeniu informacji niezbędnych dla wszczęcia egzekucji wśród wierzycieli posiadają organy podatkowe. Dopuszczalność żądania udostępnienia informacji podatkowych poza kontrolą podatkową i postępowaniem jurysdykcyjnym umożliwia tym organom przetwarzanie znaczących danych dotyczących kondycji finansowej podatnika [art. 82–85 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa]. Informacje te podlegają uzupełnieniu w drodze czynności sprawdzających, kontroli podatkowej, a w razie potrzeby także postępowania podatkowego. Z analogicznych uprawnień mogą korzystać organy celne, które w kontekście określonych podatków zyskują

¹ Poziom efektywności egzekucji administracyjnej w Polsce oscyluje wokół 17% – wystąpienia pokontrolne: Dyrektora Izby Skarbowej w Krakowie z dnia 31 grudnia 2013 r. (NU-1/096-82/13) oraz Dyrektora Izby Skarbowej w Gdańsku z dnia 4 czerwca 2012 r. (NU-1/091-0005/12). Ponadto: Informacja Najwyższej Izby Kontroli Delegatury w Kielcach o wynikach kontroli efektywności egzekucji administracyjnej podatków i opłat, dla których ustalania lub określania i pobierania właściwy jest organ gminy z maja 2009 r., LKI-41014-08 (www.nik.gov.pl, data dostępu: 10.08.2015).

status organów podatkowych [art. 13 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa]. Nieco węższe możliwości mają natomiast inni wierzyciele, którzy są właściami w sprawie należności innych niż daniny publiczne. Chodzi m.in. o nie-należnie pobrane świadczenia ze środków publicznych, w tym w ramach pomocy finansowej przyznanej z funduszy europejskich [art. 60 w zw. z art. 67 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych].

Spośród instrumentów prawnych, jakie ustawodawca przyznaje wierzycielom przed wszczęciem egzekucji administracyjnej, najskuteczniejszą instytucją jest uprawnienie z art. 36 § 1 u.p.e.a. do żądania od uczestników postępowania informacji i wyjaśnień, jak również zwracania się o udzielenie informacji do organów administracji publicznej oraz jednostek organizacyjnych im podległych lub podporządkowanych, a także innych podmiotów. Tryb ten, tak samo jak wyjawienie majątku z art. 71 § 2 u.p.e.a., pozwala wierzycielowi na dokonanie ustaleń, które nie były możliwe albo nie powiodły się we wcześniej podjętych działaniach zmierzających do zlokalizowania majątku zobowiązanego. Istotnym instrumentem pozyskiwania danych o majątku zobowiązanego jest również kontrola. Wynika to z faktu, że w ramach kontroli organy dysponują takimi środkami proceduralnymi, pozwalającymi pozyskać informacje o podmiocie kontrolowanym, jakie nie przysługują im w ramach innych procedur. Chodzi zwłaszcza o prawo żądania złożenia przez kontrolowanego wyjaśnień czy dostarczenia dokumentów. Kontrola odbywa się też co do zasady w siedzibie podmiotu kontrolowanego, co z reguły pozwala na lepszy wgląd w jego funkcjonowanie [Stachurski, 2010, s. 684].

Swoistym uzupełnieniem instrumentów przewidzianych przez przepisy prawa pozytywnego są nieformalne sposoby pozyskiwania informacji o zobowiązanym. Mogą one prowadzić do ustalenia, gdzie przebywa zobowiązany, niekiedy też czy i gdzie podjął aktywność zawodową lub gospodarczą, a ponadto gdzie znajdują się określone składniki majątkowe. Niekiedy środki takie, jak Internet mogą okazać się jedyną szansą uzyskania jakiegokolwiek informacji o zobowiązanym. Rozwijające się narzędzia informatyzacji, przy równoczesnym zniesieniu tradycyjnych form obowiązków publicznoprawnych dotyczących lokalizacji miejsca pobytu osób fizycznych, wskazują na rosnącą rolę elektronicznych form pozyskiwania informacji. Należy przypuszczać, że w najbliższych latach organy administracji będą zmuszone do stosowania tych form na coraz szerszą skalę.

Powyższa analiza prowadzi do wniosku, że wierzyciele dysponują szeroką gamą instrumentów prawnych i faktycznych, które przy umiejętnym i profesjonalnym ich wykorzystaniu powinny prowadzić do skutecznego wykonywania ich obowiązku w postaci dostarczenia organowi egzekucyjnemu możliwie obszernej gamy informacji na temat majątku zobowiązanego, co winno pozwolić organowi na skuteczne zastosowanie środków egzekucyjnych prowadzących do wykonania obowiązku. Pomimo tego poczynione przeze mnie badania wskazują, że wierzyciele w nikłym stopniu pozyskują dane na temat sytuacji majątkowej zobowiązanego. Dotychczas w praktyce działania organów administracji informacje przekazywane przez wierzycieli wraz z tytułami

wykonawczymi, w związku z normą z § 7 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie trybu postępowania wierzycieli należności pieniężnych przy podejmowaniu czynności zmierzających do zastosowania środków egzekucyjnych, mają marginalne znaczenie dla prowadzonego postępowania egzekucyjnego. W przeważającej liczbie przypadków wierzyciele informują organy egzekucyjne, że nie posiadają wiedzy na temat majątku zobowiązanego [Pismo Naczelnika I US w Gdańsku, 24 czerwca 2015 r.; Pismo Naczelnika I US w Poznaniu, 19 czerwca 2015 r.; Pismo Naczelnika Małopolskiego US, 23 czerwca 2015 r.; Pismo Naczelnika I US w Białymstoku, 19 czerwca 2015 r.].

2. Ograniczony zakres obowiązywania zasady mediatyzacji (zagrożenia)

Drugim powodem nieefektywności egzekucji należności publicznoprawnych w Polsce jest ograniczony zakres obowiązywania zasady mediatyzacji (zagrożenia indywidualnego egzekucją). Otóż w obszernej gamie sytuacji, w których wierzyciele są jednocześnie organami egzekucyjnymi, zasada ta – polegająca na próbie nakłonienia zobowiązanego do dobrowolnej spłaty zaległości – z woli ustawodawcy posiada ograniczone znaczenie praktyczne. Tymczasem jej obowiązywanie powinno polegać na tym, że w każdym wypadku wierzyciel powinien doręczyć zobowiązanemu upomnienie z wezwaniem do wykonania obowiązku, z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę egzekucji administracyjnej. Czynności egzekucyjne mogą zostać wówczas podjęte po upływie 7 dni od dnia doręczenia upomnienia [art. 15 § 1 u.p.e.a.]. Norma ta powszechnie jest zaliczana do zasad ogólnych postępowania egzekucyjnego w administracji, dzięki czemu uznaje się, że w kwestiach wątpliwych należy zawsze uznawać istnienie obowiązku przesłania upomnienia [Leoński, 1995, s. 34; Wyrok WSA w Poznaniu, 2011]. Rozwiązanie to ma na celu nie tylko ochronę zobowiązanego przez uświadomienie mu skutków ewentualnego niewykonania obowiązku, lecz również stworzenie okazji, by mógł ze swej strony zastosować się do orzeczenia lub przepisu prawa [Ostojski, 2015, s. 139]. Chodzi o stworzenie warunków do podjęcia mediacji (negocjacji) ze zobowiązanym odnośnie do spłaty przezeń zaległości. Wierzyciel powinien dążyć do tego, by już zagrożenie indywidualne egzekucją doprowadziło do wypełnienia przez zobowiązanego obowiązku. Mediatyzacja (zagrożenie indywidualne) jest równocześnie działaniem mniej kosztownym niż wykonanie groźby zawartej w treści upomnienia [Supernat, 2004, s. 50 i n.].

Pomimo silnego uzasadnienia prakseologicznego, aksjomatycznego i społecznego tej zasady, ustawodawca zdecydował, że przepisy szczególnie mogą przewidywać wyłączenia [art. 15 § 1 w zw. z § 5 u.p.e.a.]. Korzystając z delegacji ustawowej, minister finansów określił w rozporządzeniu z dnia 30 października 2014 r. należności pieniężne, których egzekucja może być wszczęta bez uprzedniego doręczenia upomnienia. Nie wdając się w szczegóły, należy zwrócić uwagę, że rozporządzenie to ustanawia obszerną podstawę dla stosowania przymusu egzekucyjnego bez uprzedniej mediatyzacji. Dotyczy to przede wszystkim przypadków, gdy organy podatkowe wydają

decyzje określające wysokość zobowiązań podatkowych powstających z mocy prawa, a następnie wszczynają postępowania egzekucyjne w stosunku do należności objętych tymi decyzjami [§ 2 pkt 2 rozporządzenia z dnia 30 października 2014 r.].

3. Rozstrzygnięcie o dopuszczalności egzekucji i przerwanie biegu terminu przedawnienia obowiązku

Trzecim istotnym czynnikiem, który uniemożliwia płynne, a przez to efektywne, prowadzenie egzekucji administracyjnej jest rozwiązanie przyznające zobowiązanemu możliwość wniesienia zarzutów w sprawie prowadzonego postępowania egzekucyjnego po zastosowaniu środków egzekucyjnych [art. 33–35 u.p.e.a.]. Innymi słowy, już po wszczęciu egzekucji możliwa jest weryfikacja twierdzenia wierzyciela przede wszystkim w odniesieniu do istnienia w pełni skonkretyzowanego i wymagalnego obowiązku [Przybysz, 2012, s. 239]. Oznacza to, że na gruncie prawa polskiego definitywne stwierdzenie przez organ egzekucyjny dopuszczalności egzekucji administracyjnej odbywa się dopiero po jej wszczęciu, tzn. po zastosowaniu pierwszego środka egzekucyjnego. Niezależnie od tego przerwanie biegu terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego następuje dopiero wraz z zastosowaniem środka egzekucyjnego, o czym organ powinien zawiadomić zobowiązanego.

Równocześnie w myśl art. 35 § 1 u.p.e.a., zmienionego z dniem 21 listopada 2013 r. mocą ustawy z dnia 11 października 2013 r. o wzajemnej pomocy przy dochodzeniu podatków, należności celnych i innych należności pieniężnych, zgłoszenie przez zobowiązanego zarzutu w sprawie prowadzenia egzekucji administracyjnej na podstawie art. 33 § 1 pkt. 1–7, 9 i 10 tego aktu zawiesza postępowanie egzekucyjne do czasu wydania ostatecznego postanowienia w przedmiocie zgłoszonego zarzutu, o ile wierzyciel po otrzymaniu zarzutu nie wystąpi z uzasadnionym wnioskiem o podjęcie zawieszono postępowania egzekucyjnego. Jakkolwiek w okresie zawieszenia postępowania egzekucyjnego organ egzekucyjny może dokonać na podstawie tytułu wykonawczego zabezpieczenia na wniosek wierzyciela lub z urzędu, jednak zasadniczą konsekwencją zawieszenia postępowania jest wstrzymanie biegu postępowania. Organ egzekucyjny co do zasady nie podejmuje żadnych działań, w tym także czynności egzekucyjnych. Ograniczenie podejmowania działań odnosi się również do wierzyciela. Ograniczenie w przedmiocie podejmowania czynności w toku postępowania nie odnosi się w zasadzie do zobowiązanego, który może podejmować wszelkie kroki w celu obrony swoich interesów [Pietrasz, 2015].

4. Stosowanie niecelowych środków egzekucyjnych

Czwartym czynnikiem wywołującym nieefektywność egzekucji administracyjnej w Polsce jest stosowanie przez organy egzekucyjne niecelowych środków egzekucyj-

nych. Organ egzekucyjny powinien stosować wyłącznie celowe środki egzekucyjne. Istota zasady ogólnej celowości polega na tym, że celem postępowania egzekucyjnego jest bezpośrednie zapewnienie wykonania obowiązków administracyjnych [Skoczylas, 2010, s. 386 i n.]. Czynności procesowe i faktyczne organu egzekucyjnego w toku postępowania wstępnego polegają przede wszystkim na stosowaniu środków egzekucyjnych w celu ściągnięcia z majątku zobowiązanego egzekwowanej należności. Organy egzekucyjne nie powinny ograniczać się do prowadzenia czynności egzekucyjnych wyłącznie względem tych składników majątkowych zobowiązanego, co do których posiadają informacje w wewnętrznych bazach danych.

Częstą sytuacją w praktyce jest jednak dokonywanie wyłącznie zajęć rachunków bankowych zobowiązanego, o których organy egzekucyjne posiadły wiedzę dzięki elektronicznej bazie danych OGNIVO, mimo że – w myśl powyższej zasady – działania organu egzekucyjnego w każdym wypadku powinny zmierzać do weryfikacji posiadanych już danych oraz do poszukiwania majątku zobowiązanego, który wystarczyłby na zaspokojenie dochodzonej należności. Jak już wspomniałem powyżej, organowi egzekucyjnemu przysługują koszty egzekucyjne wskutek samego zastosowania środków egzekucyjnych, stąd nieuprawnione jest ograniczanie się przezeń wyłącznie do określonych składników majątkowych, tym bardziej jeśli nie rokuje one na ściągnięcie zaległości. Godzi się zauważyć, że wskazana praktyka wynika głównie z faktu, że administracyjny organ egzekucyjny nie odpowiada przed wierzycielem za nieefektywne stosowanie środków egzekucyjnych, stąd nie podlega weryfikacji jego zaangażowanie zarówno w poszukiwanie majątku zobowiązanego, jak i stosowanie celowych środków egzekucyjnych, a w rezultacie – efektywne prowadzenie egzekucji.

Podsumowanie

Poczynione uwagi dotyczące stanu prawnego rozwiązań polskiego postępowania egzekucyjnego w administracji stanowiły próbę odpowiedzi na pytanie dotyczące prawnych (systemowych) przyczyn niskiej efektywności egzekucji administracyjnej w Polsce. W wyniku przeprowadzonej analizy należy dojść do podstawowego wniosku, że polski system egzekucji świadczeń pieniężnych zawiera szereg instytucji, które paraliżują przymusowe wykonanie tych obowiązków – zarówno w fazie przedegzekucyjnej, jak i po wdrożeniu środka egzekucyjnego – i generują zbędne, po wielokroć nieściągalne koszty egzekucyjne.

Po pierwsze, w polskich realiach udział wierzycieli w pozyskiwaniu informacji na temat majątku zobowiązanego jest znikomy. Z kolei organy egzekucyjne, które nie odpowiadają przed wierzycielami za wynik przeprowadzonych postępowań egzekucyjnych (natomiast przysługują im koszty egzekucyjne za sam fakt zastosowania środków egzekucyjnych, bez względu na ich rezultat), częstokroć ograniczają swoje działania do wdrożenia zajęć rachunków bankowych należących do zobowiązanych,

nie podejmując żadnych innych działań w celu podniesienia poziomu efektywności egzekucji.

Po drugie, prawodawca polski wyeliminował w znacznym zakresie obowiązywanie zasady mediatyzacji. Tym samym w polskiej przestrzeni prawnej brakuje miejsca dla działań organów administracyjnych na rzecz przekonywania zobowiązanych, że korzystniejszą drogą załatwienia sprawy jest dobrowolna spłata zaległości. Taki model postępowania w fazie przedegzekucyjnej prowadzi do wzrostu bezskutecznie przeprowadzonych egzekucji ze względu na społeczny opór przed egzekucją i ukrywanie przez zobowiązanych ich majątków. Niewątpliwie rozwiązania prawodawcze powinny zmierzać w przeciwną stronę, tzn. w kierunku stworzenia indywidualnej i zbiorowej gotowości czy skłonności do wykonania obowiązku [Gomułowicz, 2010, s. 298, 303].

Po trzecie, należy zwrócić uwagę, że nieuzasadnione z punktu widzenia efektywności egzekucji jest przyjęcie w polskiej ustawie egzekucyjnej rozwiązania polegającego na badaniu istnienia, wysokości, wymagalności i wykonalności obowiązku po zastosowaniu środka egzekucyjnego. Jeśli bowiem okaże się, że wszczęcie egzekucji było bezpodstawne, organ egzekucyjny lub wierzyciel są narażeni m.in. na konieczność poniesienia powstałych kosztów egzekucyjnych oraz na odpowiedzialność cywilnoprawną z tytułu wyrządzonej szkody. Co więcej, wniesienie zarzutów inicjujących wspomnianą weryfikację dopuszczalności egzekucji tamuje kontynuację czynności egzekucyjnych. Rozwiązanie to stawia też pod znakiem zapytania praktyczne znaczenie instytucji przerwania biegu terminu przedawnienia, które następuje wraz z wdrożeniem środka egzekucyjnego, skoro organ po wniesieniu zarzutu i tak nie może dokonywać czynności mających na celu ściągnięcie należności.

Bibliografia

- Gomułowicz A., [w:] A. Gomułowicz, J. Małecki, *Podatki i prawo podatkowe*, LexisNexis, Warszawa 2010.
- Informacja Najwyższej Izby Kontroli Delegatury w Kielcach o wynikach kontroli efektywności egzekucji administracyjnej podatków i opłat, dla których ustalenia lub określenia i pobierania właściwy jest organ gminy z maja 2009 r., LKI-41014-08 (www.nik.gov.pl, data dostępu: 10.08.2015).
- Leoński Z., [w:] R. Hauser, Z. Leoński, *Egzekucja administracyjna. Komentarz do ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji*, C.H. Beck, Warszawa 1995.
- Ostojski P., *Etapy postępowania przymusowego w administracji względem obowiązków niepieniężnych w prawie Polski i Niemiec*, PTE, Poznań 2015.
- Pietrasz P., [w:] D.R. Kijowski (red.), *Ustawa o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Komentarz do art. 58*, SIP LEX 2015.
- Pismo Naczelnika Małopolskiego Urzędu Skarbowego z dnia 23 czerwca 2015 r., AP/0150-3/15.
- Pismo Naczelnika Pierwszego Urzędu Skarbowego w Białymstoku z dnia 19 czerwca 2015 r., EA/0150-1/15/AGDA6.
- Pismo Naczelnika Pierwszego Urzędu Skarbowego w Gdańsku z dnia 24 czerwca 2015 r., NUS/0150-1/15/00.
- Pismo Naczelnika Pierwszego Urzędu Skarbowego w Poznaniu z dnia 19 czerwca 2015 r., KW/0150-3/15 BA 150778/15.

- Przybysz P., *Administracyjne środki prawne w postępowaniu egzekucyjnym w administracji*, Wolters Kluwer, Warszawa 2012.
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 20 maja 2014 r. w sprawie trybu postępowania wierzycieli należności pieniężnych przy podejmowaniu czynności zmierzających do zastosowania środków egzekucyjnych (Dz. U. z 2014 r., poz. 656).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 30 października 2014 r. w sprawie należności pieniężnych, których egzekucja może być wszczęta bez uprzedniego doręczenia upomnienia (Dz. U. z 2014 r., poz. 1494).
- Skoczylas A., *Gwarancyjna rola sądów administracyjnych w postępowaniu egzekucyjnym w administracji (rozważania na przykładzie stosowania zasady celowości)*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2010, nr 5–6.
- Stachurski W., *Realizacja zobowiązań podatkowych w ramach procedur kontrolnych*, [w:] L. Etel (red.), *System prawa finansowego*, t. 3: *Prawo daninowe*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2010.
- Supernat J., *Prakseologiczne przesłanki sprawności egzekucji administracyjnej* [w:] J. Niczyporuk, S. Fundowicz, J. Radwanowicz (red.), *System egzekucji administracyjnej*, C.H. Beck, Warszawa 2004.
- Uchwała NSA z dnia 8 grudnia 2008 r., sygn. akt II FPS 6/08 (<http://orzeczenia.nsa.gov.pl>, data dostępu: 10.08.2015).
- Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2014 r., poz. 1619 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2015 r., poz. 613 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 885).
- Ustawa z dnia 11 października 2013 r. o wzajemnej pomocy przy dochodzeniu podatków, należności celnych i innych należności pieniężnych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1289).
- Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 30 listopada 2011 r., sygn. akt III SA/Po 657/11 (<http://orzeczenia.nsa.gov.pl>, data dostępu: 10.08.2015).

Factors Causing Inefficiency in the Execution of Public Monetary Obligations in Poland

The article concerns factors that cause the failure of the administrative enforcement implementation to produce results expected by creditors in the form of recovery of enforced debts. The intention of the paper was to analyze legal solutions in the Polish law in order to identify the root causes of inefficiency of enforcement proceedings in administration. The article has a dogmatic character, hence the primary method of research used was the legal analytical method. In addition, in a very limited extent, the sociological method was used in a supporting role. As a result of the analysis supported by sociological research, it is clear that the factors leading to low efficiency of administrative enforcement in Poland are structural in nature and concern spheres of both factual and legal powers and duties both of the creditor and the enforcement authority. These factors relate to the inefficient system of preparing execution, as well as verification of the admissibility of administrative enforcement after the application of enforcement measures, including suspension of enforcement proceedings at this stage of the proceedings, and finally the limited scope of action – or even passivity of the enforcement authority in the application of enforcement measures.

Czynniki wywołujące nieefektywność egzekucji należności publicznoprawnych w Polsce

Artykuł dotyczy czynników, które powodują, że wdrożenie egzekucji administracyjnej nie przynosi oczekiwanych przez wierzycieli rezultatów w postaci ściągnięcia egzekwowanych zaległości. Zamiarem podjętego opracowania jest analiza rozwiązań prawnych prawa polskiego w celu wskazania podstawowych przyczyn nieefektywności postępowania egzekucyjnego w administracji. Artykuł posiada charakter dogmatyczny, stąd podstawową metodą badań, jaką zastosowano, jest metoda analityczno-prawna. Dodatkowo,

choć w bardzo ograniczonym stopniu, w toku badań wdrożono metodę socjologiczną, która spełnia rolę wyłącznie pomocniczą. W rezultacie przeprowadzonej analizy, wspartej badaniami socjologicznymi, należy stwierdzić, że czynniki skutkujące niską efektywnością egzekucji administracyjnej w Polsce mają charakter strukturalny i dotyczą zarówno sfery faktycznej, jak i prawnej uprawnień oraz obowiązków tak wierzyciela, jak i organu egzekucyjnego. Czynniki te odnoszą się do niewydolnego systemu przygotowania egzekucji oraz do weryfikacji dopuszczalności egzekucji administracyjnej po zastosowaniu środków egzekucyjnych, w tym zawieszenia postępowania egzekucyjnego w tej fazie postępowania, a także ograniczonego zakresu działań – czy wręcz bierności – organu egzekucyjnego w ramach stosowania środków egzekucyjnych.